

Мср Ружица Кијевчанин, асистент
Правног факултета Универзитета у Крагујевцу
ORCID: 0000-0001-7546-0413

Прегледни научни рад
УДК: 329:659.3/.4
DOI: 10.46793/UPSSXII.309K

УЛОГА МЕДИЈА У СТВАРАЊУ ДЕМОКРАТСКОГ ДРУШТВА*

Резиме

Медији данас представљају главни контролор рада државних органа и носећу карик у процесу остваривања демократије у једном друштву. Њихова улога је приметна у свим сферама жиовтног функционисања, али ће аутор у раду највише пажње посветити улози медија у остваривању права на информисање, са једне стране, односно одабиру начина информисања грађана, са друге стране, и крајњем резултату који настаје. Моћ медија је толика да су у теорији чести синоними за њих четврта државна власт, седма сила, итд. Медији у основи представљају окосницу демократије, али од начина извештавања зависи да ли ће остварити своју суштину или се, пак, претворити у њену супротност. Независни медији који на истинит, потпун и благовремен начин информишу грађане, као медијски писмене рецепијенте, јесу неопходан склоп елемената који медије чине носећим стубом савременог, слободног, отвореног и уређеног друштва. Овакви медији су глас истине, глас разума, глас обичног човека који се може дићи и успротивити свакој неправди, чак и оној коју начини државни систем путем државних органа. Важно је постојање оруђа које ће, у случају потребе, појединац дићи у име народа, чак и против државе, као заједнице чији се смисао ништити уколико не функционише у интересу свог народа. Аутор ће на уопштен начин начинити осврт на значај медија генерално, али и на важност обављања медијске професије, нарочито у време дигитализације.

Кључне речи: медији, демократија, дезинформација, информацијски поремећај, повереник, државни органи.

* Рад је резултат истраживања на пројекту Правног факултета Универзитета у Крагујевцу: „Усклађивање правног система Србије са стандардима Европске уније”, који се финансира из средстава Факултета.

1. Увод

Један од основних принципа чијем остварењу тежи друштво јесте демократија. Демократија јесте облик владавине концентрисан у рукама народа. Њен концепт је најприближнији остваривању идеала правичности који народ признаје за суверена. Иако има мане које се више или мање изражавају, у зависности од представничког облика у ком се јавља и друштвене заједнице у којој опстаје, демократија настоји очувати извориште моћи оличено у народу. Оваква тежња би требало да буде гарант поштене, мотивисане и амбициозне борбе за бољом будућношћу државе, као стециштем свих грађана, јер ко ће се преданије борити за личне интересе од нас самих. Демократија, између осталог, подразумева уживање гарантованих права и слобода, независност и плурализам медија, информисане грађане. Само слободно, отворено и информисано друштво може развијати демократске вредности. Обавештени грађани су грађани који знају, који су способни да прате актуелности без граница, да разумеју тренутак и околности, односно да развију свест о својим потребама и положају. Цивилизовано друштво се не може замислити без медија. Медији су средство које је порушило све предрасуде, просторне, временске и друге баријере, које је оплеменило становништво и пружило могућност да људи заиста узму судбину у своје руке и смело, самостално крену у остваривање својих циљева. Одувек је важила изрека да је знање моћ, а данас се неретко уместо знања користи појам информација. Савремено доба другачије називамо информацијским добом, па закључујемо да су медији, нарочито након технолошког процвата, донели нов период човечанству, пун предности, али и изазова. На том путу је важно, најпре, дефинисати медије и упознати се са могућностима које нам нуде, али и опасностима од којих се треба заштити приликом њихове употребе. Појава интернета и дигитализација медија донела је са собом прегршт различитих термине, какви су информацијски поремећај, алгоритми, ехо коморе, филтер мехурови, и многи други, који нам указују на опасности уживања медија, чију заштиту најпре можемо наћи кроз даље образовање, учење, односно медијско описмењавање.

2. О медијима

Појам медија потиче од латинске речи *medium* која значи средина или оно што је између. У том смислу, медији су било које средство којим се могу емитовати, послати поруке у јавност. Медиј је посредник у изражавању између даваоца (онога ко емитује) и примаоца информације – аудиторијума.¹ Језичка анализа појма медиј открива суштину медија, као сваког средства помоћу ког се преносе информације, у циљу обавештавања неодређеног броја лица и стварања виртуалне мреже коју плете мноштво различитих информација,

¹ Вучковић, Ј., *Медијско право*, Ниш, 2022, стр. 48.

доступне свим лицима заинтересованим за емитовани садржај. Та „мрежа“ опредељује публику и дели је према предмету интересовања. Она треба бити пространа, свеобухватна, слободна, заснована на квалитетним нитима (информацијама) да бисмо је оценили као фактор демократичности. У нормативном смислу, медији су средство јавног обавештавања које речима, сликом, односно звуком преноси уреднички обликоване информације, идеје и мишљења и друге садржаје намењене јавној дистрибуцији и неодређеном броју корисника.² Законодавац прецизира појам медија наводећи да се под њим нарочито подразумевају дневне и периодичне новине, сервис новинске агенције, радио-програми и телевизијски програми и електронска издања тих медија, као и самостална електронска издања (уређивачки обликоване интернет странице), али и прописујући негативном енумерацијом шта медији нису: књига, филм, носач аудио и аудио-визуелног садржаја, научни и стручни часопис намењен првенствено информисању или образовању одређене професионалне групе, остале штампане публикације, каталог који садржи искључиво обавештења, огласе, рекламе и информације намењене тржишту или билтен и сличне публикације намењене интерном информисању, електронска публикација државних органа и организација, установа, јавних предузећа и привредних друштава, предузетника и њихових удружења, службено гласило, штампана ствар попут летака, плаката и сличних средстава јавног обавештавања, друга публикација у смислу прописа којим се уређује издаваштво, као ни интернет-претраживачи и агрегатори. Медији, у смислу Закона о јавном информисању и медијима, као основног извора којим се уређују медији, нису ни: платформе, попут интернет форума, друштвених мрежа и других платформи које омогућавају слободну размену информација, идеја и мишљења њених чланова, нити било која друга самостална електронска публикација, попут блогова, веб-презентација и сличних електронских презентација, осим ако нису регистроване у Регистру медија у складу са овим законом. Закон о електронским медијима одређује појам електронски медиј. То је програм, односно целокупни програмски садржај радија и телевизије, као и програмски садржај доступан на захтев путем мрежа електронских комуникација.³ У електронске медије спадају: радио, кабловска телевизија, интернет, факс, мобилни телефони. Они могу бити бесплатни (компанијски блог) или плаћени (туђа веб страна на којој је компанија поставила сопствену плаћену рекламу).⁴ Они се могу поделити на: 1) *broadcast*⁵; 2) *narrowcast*⁶; 3) *pointcast*⁷. Овакво позитивно законодавство у области медија наводи на

² Закон о јавном информисању и медијима, Сл. гласник РС, бр. 92/2023, чл. 35 и чл. 37.

³ Закон о електронским медијима, Сл. гласник РС, бр. 92/2023, чл. 4 ст. 1 тач. 6.

⁴ Вучковић, Ј., *Медији и медијско право*, Крагујевац, 2023., стр. 15

⁵ Медији који имају могућности приступа широкој публици.

⁶ Медији који су усмерени на мање циљне групе.

⁷ Медији који су усмерени на конкретног појединца.

закључак који је у савременом друштву изазвао бројне полемике које ни данас не јењавају. Наиме, тенденција правног система сваке државе јесте да прати актуелности и потребе савременог човека и, колико је могуће, да предвиђа будуће ситуације које право треба уоквирити. Технолошки развој је доживео процват, чија динамика не опада, па се из дана у дан становништво упознаје са новим технологијама. Глобализација и информациона и комуникациона технологија створили су нову еру која је медијима дала другачију форму, садржину, улогу и моћ. Интернет постаје основна медијска платформа која сублимира све медијске облике у један. Традиционални медији подлежу дигитализацији којом се превазилазе тешки финансијски моменти.⁸ Они постају „нови медији“ чије се постојање преноси на дигиталне платформе, што значи да се медијски садржај који емитују сада пласира у новом, дигиталном облику, какви су веб сајтови традиционалних медија, профили на друштвеним мрежама, *streaming* садржаји и подкаст. Могућности које је донео интернет су бројне, неистражене, доприносе слободи и једнакости, али и излажу опасностима, злоупотребама, надзору и контроли. Реални свет се премешта у виртуелни простор. Појединац креира сопствени садржај који деле са неограниченим бројем људи. Он, такође, ствара сопствене системе масовне комуникације на основу СМС порука, блогова, подкаста, и др. који представљају нови облик комуникације, тзв. „масовна самокомуникација“.⁹ Технолошка револуција последњих година бива допуњена вештачком интелигенцијом, што медијима даје нове облике и значај. Поставља се основно питање да ли је правна регулатива традиционалних медија примењива на нов концепт медија, који се базирају на апликацијама чији рад почива на напредним софтверима и хардверима. Дигиталне софтверске медије чине алгоритми и базе података.¹⁰ Вештачка интелигенција обрађује и групише податке које корисник претражује, па у складу са њиховим интересовањем нуди сличан, једноличан садржај и ствара ефекат виртуелних ехо комора. Овај феномен доводи у питање једно од основних медијских начела који директно утичу на демократију, а реч је о плурализму извора информисања. Кориснику се наизглед нуди богат садржај информација који потичу од истог или сличног извора које су удаљене од опречних, критичких, супротстављених садржаја, као паралела и опоненти полазних информација. Ехо коморе нас увлаче у вртолог једноличног садржаја који је неретко непроверен, нетачан, заснован на лошим намерама, ставовима и емоцијама, што води у нову дигиталну појаву, познату као информацијско загађење. Професорка Вучковић сматра да се традиционални концепт медија треба заменити новим интернет концептом онлајн медија, а нормативни приступ социолошким приступом, који обухвата

⁸ Вучковић, Ј., *Медији и медијско ...*, стр. 10.

⁹ *Исто*, стр. 11.

¹⁰ *Исто*, стр. 32.

медијски фактицитет.¹¹ За разлику од националног уређења медијске области, које је доста рестриктивно и неприлагођено медијској реалности, европска регулатива је медије дефинисала на шири начин. Закон о јавном информисању и медијима изричито прописује да медији нису платформе, попут интернет форума, друштвених мрежа и других платформи које омогућавају слободну размену информација, идеја и мишљења њених чланова, нити било која друга самостална електронска публикација, попут блогова, веб-презентација и сличних електронских презентација, осим ако нису регистроване у Регистру медија. На овај начин многи учесници масовне комуникације избегавају одговорност за пласирани спорни садржај која је предвиђена медијским законима, иако се њихова улога може упоредити са новинарима, због чега је скоријег датума изникло термин „грађанско новинарство“. Сваки грађанин активан на различитим интернет платформама, друштвеним мрежама и другим облицима јавног дељења различитих информација учествује у стварању медијског платна. Иако су друштвене мреже и интернет портали најчешће у власништву великих компанија, која успостављају интерна правила за њихово коришћење, њима се не ствара сигурност, извесност и довољна заштита корисника. Разлог проналазимо у томе што се правила формирају тако да се интереси компаније стављају на прво место, испред других добара којима се тежи, каква је управо заштита грађана, очување вредносног система друштва, итд. Уређивачка контрола компаније јесте успостављена, али нису познати механизми по којима она функционише: да ли је то тим експерата који се бави контролом и уклањањем недозвољеног садржаја, што звучи компликовано и скоро нереално, јер би тим морао бројати много запослених лица, као и њихову максималну продуктивност у раду, што опет не би могао бити гарант да се објављени садржај може испратити, обзиром на брзину протока информација, или је то систем заснован на алгоритмима који алармирају компанију кад год се употреби реч која је супротна стандардима њене политике. Свакако, потребно је да законодавство обухвати појам медија у свакој форми, да прати њен развој, као и стандарде које је установило европско законодавство, на основу богате судске праксе из ове области. Документи Европске уније дефинишу медије на свеобухватнији начин и под њим подводе све оно што није приватна комуникација.¹² Комитет министара земаља чланица Савета Европе је одредио појам медија у неколико својих аката који су обогачени новим документима донетим на Првој конференцији министара надлежних за медије и нове комуникационе услуге у земаљама чланицама Савета Европе у Рејкјавику, 2009. године, као одговор на промене настале у медијској области под утицајем дигиталне технологије, у којима су садржани параметри за одређивање облика комуникације као медија.

¹¹ Исто, стр. 34.

¹² Видети више у: исто, стр. 34-39.

3. Однос медија и демократије

Однос медија и демократије најверније се може сагледати кроз улогу и значај медија уопште, након чега ће спонтано испливати одговори на питање како медији утичу на стварање и чување демократије у једном друштву.

Улога медија је вишеструка. Примарна улога медија јесте информативна. Они обавештавају широки аудиторијум о различитим темама из домена политике, културе, образовања, привреде, формирајући на тај начин јавно мњење. Овакав утицај медија је опипљив свакодневно, али се чини да је кулминација његовог значаја у изборном периоду.¹³ Са једне стране, њихов задатак је да бирачко тело упозна са носиоцима политичких идеја који им обећавају различите промене и побољшања, а са друге стране медији имају контролну улогу над радом јавних органа, који треба да допринесу остваривања загарантованих права и слобода грађана. Овај домен деловања медија је уређен нормативним прописима, па поред основних медијских закона и норми којима се прописује објективно извештавање, без дискриминаторског приступа кандидатима, правила су садржана и у Правилнику о начину извршавања обавеза пружилаца медијских услуга током изборне кампање.¹⁴ Улога медија у изборном поступку је изузетно значајна и директно рефлектована на демократију. Но, она се не исцрпљује у преизборној и изборној фази. Напротив. Након избора бирачи очекују реализацију бројних обећања политичара којима су поверовали и изабрали их за своје представнике и борце за опште интересе и благостање. О њиховом раду извештавају медији, пратећи, испитујући и контролишући њихову продуктивност. Медији су главни контролори понашања институција јавне власти и њихових запослених. Да би извештаји били допринос демократији, медији их морају састављати по професионалним и етичким начелима. Само објективне, истините, потпуне и благовремене информације имају вредност грађанима.¹⁵ Новинар не сме подлећи било каквом притиску који се врши на њега, односно на његово слободно обављање професије. Уз претпоставку савесног и поштенног обављања посла, медији могу значајно допринети завођењу реда грађана. Контрола и надзор органа јавне власти учињена је легитимним гарантовањем грађанима права на слободан приступ информацијама од јавног значаја. Оно подразумева право свакога да приступи информацијама од јавног значаја којима располажу органи јавне власти, ради остварења и заштите интереса јавности да зна и остварења слободног демократског поретка и отвореног друштва. На путу остварења овог права стоји Повереник за информације од

¹³ Кијевчанин, Р., *Медији и њихов утицај на изборе*, Зборник радова: Услуге и владавина права, Крагујевац, 2021, стр. 539-550.

¹⁴ Правилник о начину извршавања обавеза пружилаца медијских услуга током изборне кампање, Сл. гласник РС, бр. 43/2024.

¹⁵ Кодекс новинара Србије, <https://www.uns.org.rs/kodeks-novinara-srbije.html>

јавног значаја, као другостепени орган, коме се подноси захтев за приступ информацији која је безуспешно тражена првостепеном органу. Имајући у виду значај, законодавац је у акту којим је регулисао ово право, прописао и мере за унапређење јавности рада органа власти, чија је сврха додатно обезбеђивање остварење права на приступ информацијама. Те мере су: 1) издавање и ажурирање приручника у ком су садржана упутства за делотворно остваривање права; 2) одређивање овлашћеног лица у органу власти који поступати по захтевима за слободан приступ информацијама од јавног значаја; 3) објављивање информатора раду; 4) одржавање носача информација; 5) обука запослених; 6) подношење годишњег извештаја Поверенику о раду органа.¹⁶ Прва мера укључује медије, као неизоставни елемент реализације. Повереник, без одлагања, на српском језику и на језицима који су одређени као језици у службеној употреби, издаје и ажурира приручник са практичним упутствима за делотворно остваривање права на приступ информацијама од јавног значаја. У приручнику се обавезно наведи садржина и обим права на приступ информацијама, као и начини на који се могу остварити. Повереник је дужан да упозна јавност са садржином приручника, и то путем штампе, електронских медија, интернета, јавних трибина и на друге начине.

Информишући грађане о некој теми, медији јој могу дати значај, и то кроз упорно форсирање и окупирање пажње публике.¹⁷ На овај начин медији не могу да одреде публици шта ће мислити о одређеној теми, али могу да одреде оно о чему ће размишљати, истраживати, утврдити време. Но, медији могу информацијама дати нови, модификовани смисао, наглашавајући одређене делове, односно стављајући акценат на њих. Уколико се над оваквом моћи медија успостави контрола моћника, улога медија се обесмишљава, а кључеви врата демократије, чији су медији чувари, прелазе у њихове руке. Слобода медија, односно слобода грађана, предаје се моћницима зарад финансијских погодности и других материјалних привилегија који су медијима некада нужност за нормално функционисање и рад, а некада и задовољење пожуде за више новца и више моћи, која се остварује склапањем пријатељских савеза са њима. Један од најприсутнијих облика ограничења слободе медија јесте цензура. Иако је филтрирање медијских садржаја у било ком облику забрањено, у пракси се често препознају цензурисане или самоцензурисане вести. Самоцензура или аутоцензура јесте опасније вид ограничења слободе медија од цензуре, јер настаје из унутрашњих, емоционалних разлога.¹⁸ Док цензура настаје под спољашњим притиском државне власти, политичких партија, војних органа, приватних лица (некада верских институција),

¹⁶ Закон о слободном приступу информацијама од јавног значаја, Сл. гласник РС, бр. 120/2004, 54/2007, 104/2009, 36/2010 и 105/2021, VI глава (чл. 37-43).

¹⁷ Кастелс, М., *Моћ комуникација*, Београд, 2014, стр. 196.

¹⁸ Ћоровић, А., *Цензура и аутоцензура као облици ограничавања слободе медија*, мастер рад, Правни факултет Универзитета у Крагујевцу, 2021.

аутоцензура садржаја је лична одлука новинара. Оваква одлука настаје због упућености у опште стање и атмосферу друштва, размеру снага и свести о могућим последицама уколико се не поступи у складу са смерницама носилаца власти. Новинари често одустају од преношења или потпуног преношења информација грађанима, уколико је њихова садржина компромитујућа за одређене политичаре, односно актуелну државну власт, како би се заштитили од евентуалних казни, отказа и сличних непријатности. Правна заштита слободе медија, као стуба демократије, прописана је националним и међународним актима, а судска пракса је врло богата оваквим случајевима. Ипак, заштиту треба обезбедити на више нивоа, а посебно са превентивног аспекта. Поред цензуре и аутоцензуре, слобода информисања грађана ограничава се на нови, потпуно цивилизован и латентан начин, пресвучен у легално рухо. Овај начин подразумева емитовање програма којима се пропагира лоше (прецизније: срамно) понашање и потпуно нарушен систем вредности. Приказ ријалити програма, али и других забавних емисија са све више ријалити мотивима заправо је приказ пропасти једног друштва. Када се човеку од очију и ушију удаље истинске, породичне вредности и чула окупирају незаобилазним токсичним садржајем, јер су медији свуда око нас и преправљени сликама које поручују да је горе заправо боље, да је фино, културно, емпатично за подсмех, изругивање и осећај стида, да је поштовање породице и личног идентитета за слабиће и кукавице, а љубав према отаџбини, борба за домовином, чување државног идентитета тема за избегавање, јер се увек манипулативно тумачи и надовезује док постане неки облик говора мржње. Оваква медијска слика наводи на питање да ли постоји плурализам извора информисања. Усвајање европских стратегија, препорука и смерница у области медија обавезало је нашу државу да медијски плурализам обезбеди и зајемчи националним прописима, што је и учињено. Међутим, медијски садржај је прилично једноличан, односно дволичан, јер се базира на две државне струје: владајућу и опозициону. Какав год политички контекст био, потребно је водити рачуна о општим и заједничким вредностима на којима систем треба да почива. Здрав, слободан, демократско друштво је једино које може напредовати и развијати се. Потребно је вратити поверење у државне институције, едуковати грађане, пропагирати вредности, уместо неморала и непоштења и ове кораке промене пружити што пре. Још један механизам побољшања стања у медијима и очувању демократије представља медијско образовање. Медијска писменост значи умеће анализирања, разумевања, вредновања и конзумирања медијских услуга, а нови медији су овај појам проширили, па он обухвата и способност да се осмисле и произведу медијски садржаји. Медијска писменост подразумева свестраност, богато знање и вештине, почев од техничких вештина за коришћење медијских уређаја и платформи, преко интерпретативних вештина које се огледају приликом анализе, односно тумачења медијских садржаја, до културних вештина које информације стављају у адекватан политички, социолошки, историјски,

друштвени контекст.¹⁹ Информација има смисао само уколико се правилно разуме. Поред медијског образовања, важно је напоменути да су од значаја различити пројекти које омогућавају новинарима подршку, и то у виду психолошке и бесплатне правне помоћи. Ови пројекти имају циљ да побољшају медијске слободе и слободу изражавања у Србији, што се опет одражава на очување демократије. За ове пројекте се одвајају одређена финансијска средства, а време реализације је различито предвиђено. Неки од тренутно актуелни пројекта су: 1) Правна и психолошка помоћ медијским радницима и медијским организацијама под претњом у Србији, чији је донатор *Free Press Unlimited*, а предвиђен период реализације 1. јануар 2024. – 31. децембар 2024. и буџет од 7.000 евра; 2) Правна и психолошка подршка за новинаре у Србији, чији је донатор *Civil Rights Defenders*, а предвиђен период реализације 1.5.2024. – 31.12.2024. и буџет од 250.000 СЕК; 3) Информисање и едукација: Онлине кампања за популаризацију одговорног новинарства, чији је донатор *Foundation for Internet and Society METAMORPHOSIS*, а предвиђен период реализације 1. март 2024. – 30. септембар 2024. и буџет од 3.500 USD; 4) Припрема медија у Босни и Херцеговини и Србији за дигитално доба, чији је донатор Министарство спољних послова Чешке републике, а предвиђен период реализације 1. јануар 2024. – 31. децембар 2024. и буџет од 196.000 CZD; 5) Јачање слободе медија у Босни и Херцеговини, Северној Македонији и Србији, чији је донатор *Free Press Unlimited (MATRA)*, а предвиђен период реализације 1.3.2021. - 1.10.2024. и буџет од 108.000 евра и др.²⁰

4. Закључак

На основу претходно наведеног можемо закључити да је улога медија у свим друштвеним сферама од изузетног значаја. Медији доприносе редовним животним токовима и представљају везивну нит између човека и заједнице. Они су средство моћи сваког појединца, не само владајуће структуре. Информацијско доба пружило је могућност обичном човеку да додирне некада незамисливе „врхове“. Он данас може помоћу нових медија брзо и једноставно успоставити везу са државним институцијама, не чекајући да то за њега учине представници који су неретко свој положај злоупотребљавали, оглушавајући се о потребе и захтеве грађана чији су их гласови довели до руководећих места. Глас појединца никада није био јачи, а простор за злоупотребу положаја органа јавне власти никада скученији. Медији делују као чувари демократије, али и као коректив у ситуацијама када до њеног урушавања дође. Иако су од фундаменталног значаја, медији и даље остају пандорина кутија. Они су енигма чије ћемо домете тек изучавати, употребљавати, а правне системе прилагођавати њиховим новим функцијама. Правна норматива је и сада

¹⁹ Вучковић, Ј., *Медији и медијско ...*, 2023, стр. 324.

²⁰ <https://nuns.rs/aktuelni-projekti/>, приступљено: 22.04.2024. године у 21:08 часова.

недовољно развијена и не регулише све ситуације које су медији, заједно са технолошком, комуникационом и информацијском експанзијом донели, а са вештачком интелигенцијом додатно закомпликовали. Постоји много загонетни и непознаница које треба открити, много изазова које треба савладати, а чини се да се они из дана у дан умножавају. Да бисмо прилагодили правну регулативу садашњој, али и будућој медијској области, најпре је важно да је темељно и правилно разумемо. Зато свакодневно чујемо термин медијска писменост о којем се полемише као о будућој обавези свих нас. Да ли ће се млађи нараштаји медијски едуковати кроз школски образовни систем, како је предлагано у стручним круговима, или ће то остати на бази самоуког усавршавања и рада на себи остаје да видимо, али генерацијама које су изашле из школских клупа дефинитивно остаје друга опција као начин да се уклопи и испрати модеран стил живота.

*Ružica Kijevčanin, LL.M., Assistant
Faculty of Law, University of Kragujevac*

THE ROLE OF THE MEDIA IN CREATING A DEMOCRATIC SOCIETY

Summary

The media today represent the main controller of the work of state bodies and the supporting link in the process of realizing democracy in a society. Their role is noticeable in all spheres of life functioning, but the author will pay the most attention in the work to the role of the media in realizing the right to information, on the one hand, that is, choosing the way to inform citizens, on the other hand, and the final result that arises. The power of the media is so great that in theory they are often synonymous with the fourth state power, the seventh power, etc. The media basically represent the backbone of democracy, but whether it will achieve its essence or turn into its opposite depends on the way it is reported. Independent media that inform citizens in a true, complete and timely manner, as media-literate recipients, are a necessary set of elements that make the media the supporting pillar of a modern, free, open and orderly society. Such media are the voice of truth, the voice of reason, the voice of the common man who can stand up and oppose any injustice, even the one perpetrated by the state system through state bodies. It is important to have tools that, in case of need, an individual will raise in the name of the people, even against the state, as a community whose meaning is destroyed if it does not function in the interest of its people. In a general way, the author will review the importance of the

media in general, but also the importance of performing the media profession, especially in times of digitization.

Key words: *media, democracy, disinformation, information disorder, trustee, state authorities.*

Литература

- Вучковић, Ј., *Медији и медијско право*, Крагујевац, 2023.
Вучковић, Ј., *Медијско право*, Ниш, 2022.
Кастелс, М., *Моћ комуникација*, Београд, 2014.
Кијевчанин, Р., *Медији и њихов утицај на изборе*, Зборник радова: Услуге и владавина права, Крагујевац, 2021.
Ћоровић, А., *Цензура и аутоцензура као облици ограничавања слободе медија*, мастер рад, Правни факултет Универзитета у Крагујевцу, 2021.
Закон о јавном информисању и медијима, Сл. гласник РС, бр. 92/2023
Закон о електронским медијима, Сл. гласник РС, бр. 92/2023
Закон о слободном приступу информацијама од јавног значаја, Сл. гласник РС, бр. 120/2004, 54/2007, 104/2009, 36/2010 и 105/2021
Правилник о начину извршавања обавеза пружалаца медијских услуга током изборне кампање, Сл. гласник РС, бр. 43/2024
Кодекс новинара Србије, <https://www.uns.org.rs/kodeks-novinara-srbije.html>
<https://nuns.rs/aktuelni-projekti/>